

МІНІСТЕРСТВО КУЛЬТУРИ, МОЛОДІ ТА СПОРТУ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКА ДЕРЖАВНА АКАДЕМІЯ КУЛЬТУРИ
Факультет хореографічного мистецтва

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА
на здобуття освітнього ступеня «Магістр»
зі спеціальності 024 «Хореографія»

на тему: «Музично-художній феномен танцю «Вальс» від витоків до
сьогодення»

ТЕОРЕТИЧНА ЧАСТИНА ТВОРЧОГО ПРОЕКТУ
хореографічна сюїта «Історія вальсу»

студента 2 курсу магістратури
заочної форми навчання

Бесараб В.А

Керівник:

кандидат мистецтвознавства, доцент

Шабаліна Олена Миколаївна

Допущено до захисту: « ____ » _____ 2019р.

Завідувач кафедри _____

Островська К.В

Оцінка _____ / _____ / _____

(за нац. шкалою, бали, ECES)

Харків – 2020

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ I. ЕВОЛЮЦІЯ ВАЛЬСУ ЯК МУЗИЧНО-ХУДОЖНЬОГО ФЕНОМЕНУ	5
1.1. Особливості вальсу та його традиції	5
1.2. Метаморфози вальсу.....	10
1.3. Стилi музичного та хореографічного мистецтв ХХ століття.....	14
1.4. Вальс у ХХ столітті.....	23
1.5. Емоція й танець.....	26
Висновки до розділу	43
РОЗДІЛ II. КОМПОЗИЦІЙНИЙ ПЛАН	45
2.1. Ідейно-тематичний аналіз.....	45
2.2. Дійові особи та їх характеристика.....	45
2.3. Лібрето.....	46
2.4. Розгорнутий зміст.....	47
2.5. Драматургія кожної частини.....	48
2.6. Загальна драматургія.....	49
2.7. Музичний аналіз.....	50
2.8. Костюми виконавців.....	52
Висновки до розділу	54
РОЗДІЛ III. ПОСТАНОВЧИЙ ПЛАН	56
Висновки до розділу	61
ВИСНОВКИ	64
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	65
ДОДАТКИ	66

ВСТУП

Актуальність теми полягає в огляді вальсу як музично-художнього феномену XVIII, XIX, XX століть та вибору манери його виконання відповідно характеру епохи.

Мета дослідження: аналіз традицій в становленні і розвитку вальсу як музично-художнього феномену XVIII, XIX, XX століть.

Завдання роботи:

- охарактеризувати особливості вальсу та розглянути його традиції;
- простежити еволюцію вальсу як музичного жанру з XVIII, XIX, XX століть;
- розглянути вальс з точки зору його мовних елементів, впливів і модифікацій;
- виявити специфіку трактування вальсу в контексті різних творчих стилів;
- розкрити основні тенденції розвитку стилів, які виникли в XX столітті;
- створити хореографічну сюїту на матеріалі дослідження й композиційного плану.

Об'єкт дослідження: вальс трьох епох.

Предмет дослідження: вальс з точки зору його мовних елементів, впливів і модифікацій.

Відповідно до поставлених завдань у процесі дослідження використовувались наступні **методи дослідження:**

- історичний метод для аналізу традицій вальсу та його особливостей;

- аналітичний метод для аналізу наукових джерел у філософському, культурологічному, мистецтвознавчому, науковому просторі;
- описовий метод для заглиблення в проблему обраної теми, розуміння її актуальності;
- *порівняння* як пізнавальна операція, що лежить в основі суджень про подібність або відмінність об'єктів;
- *системний підхід* – сукупність загальнонаукових методологічних принципів (вимог), в основі яких лежить розгляд об'єктів як систем.

Практичне значення. Дослідження може бути використано при роботі в студентському або аматорському колективі у постановчій діяльності, під час знайомства вихованців з устроєм світу та місцем вальсу в житті людини.

Структура та обсяг кваліфікаційної роботи. Магістерська робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку джерел. Обсяг роботи складає 79 сторінок, у списку джерел міститься 64 позиції.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Абдуллина Г. В. Инструментальная пассакалия на рубеже XX-XXI веков // Лики музыки XXI века: приношение Галине Уствольской, Борису Тищенко : коллективная монография. СПб. : Изд-во РГПУ им. А. И. Герцена, 2016. С. 212–223.
2. Абдуллина Г. В., Сюй Жун. Метаморфозы вальса в русской музыке XIX века // Манускрипт. 2018. № 12 (98). Ч. 2. С. 314–317.
3. Адорно Т. А. Философия новой музыки. М. : Логос, 2001. 352 с.
4. Акуленок С. В. Кто есть кто в бальных танцах. (Ч. 2). История развития бальных танцев в Советском Союзе. Лучшие танцоры. URL: [http://dynamodance.ru/blog/kto-est-kto-v-balnyix-tanczah.\(ch.2\).html](http://dynamodance.ru/blog/kto-est-kto-v-balnyix-tanczah.(ch.2).html) (дата звернення: 12.01.2019).
5. Анфілова С. Г. Співвідношення танцювального і пластичного в жанрі балету : автореф. дис. ... канд. мистецтвознавства / Харків. держ. ун-т мистецтв. Харків : ХДУМ, 2005. 20 с.
6. Асафьев Б. В. О музыке Чайковского. Л. : Музыка (Ленинград. отд-е), 1972. 376 с.
7. Атитанова Н. В. Танец как смысловая универсалия: от выразительного движения к «движению смыслов» : автореф. дис. ... канд. филос. наук : 24.00.01 / Мордовск. гос. ун-т им. Н. П. Огарева. Саранск, 2000. 18 с.
8. Бакина С. Ю, Воронин Р. Е., Матвеев В. В. Аспекты истории бального танца : сб. ст. СПб. : СПбГУП, 2012. 170 с.
9. Баланчин Д., Мэйсон Ф. 101 рассказ о большом балете. М. : КРОН-ПРЕСС, 2000. 494 с.
10. Балет : энциклопедия / гл. ред. Ю. Н. Григорович. М. : Сов. энцикл., 1981. 623 с.

11. Бежар М. Мгновение в жизни другого : мемуары. М. : В/О Союзтеатр, 1989. 237 с.
12. Бершадская Т. С. Лекции по гармонии. Л. : Музыка, 1978. 199 с.
13. Биркенбил В. Язык интонации, мимики, жестов. URL: <http://pedlib.ru/Books/5/0178/index.shtml> (дата звернення: 19.10.2019).
14. Блок Л. Д. Классический танец: история и современность. М. : Искусство, 1987. 556 с.
15. Брянцева В. Н. О претворении вальсовости в творчестве П. И. Чайковского и С. В. Рахманинова // С. В. Рахманинов. К 120-летию со дня рождения (1873–1993) : материалы науч. конф. М., 1995. С. 120–129.
16. Власов В., Лукина Н. Авангардизм. Модернизм. Постмодернизм : терминологический словарь. СПб. : Азбука-классика, 2005. 320 с.
17. Герасимова И. А. Философское понимание танца // Вопр. философии. 1998. № 4. С. 50–63.
18. Горідько О. О. Хореографія як засіб естетичного виховання. URL: <http://www.kukim.org/articles/horeografiya-yak-zasib-estetichnogo-vihovannya> (дата звернення: 12.01.2019).
19. Гоулман Д. Эмоциональный интеллект. Почему он может значить больше, чем IQ. М. : Манн, Иванов и Фербер, 2018. 535 с.
20. Грушина Е. Е. XX век в музыке как эпоха стилевого плюрализма URL: <http://www.art-education.ru/electronic-journal/xx-vek-v-muzyke-kak-epoha-stilevogo-plyuralizma> (дата звернення: 12.01.2019).
21. Друскин М. С. Очерки по истории танцевальной музыки. Л. : Музыка, 1980. 202 с.
22. Ермакова О. А. Новые выразительные средства в зарубежной хореографии второй половины XX века (творческие поиски М. Бежара и Д. Ноймайера) : автореф. дис. ... канд. искусствоведения / Санкт-Петербург. гос. ун-т профсоюзов. СПб., 2003. 20 с.
23. Житомирский Д. В. Балеты П. И. Чайковского. М. : Музгиз, 1957. 120 с.

24. Захарбекова И. С. Музыкальный театр Мориса Равеля : «Вальс» и «Болеро». URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/muzykalnyy-teatr-morisa-ravelya-vals-i-bolero/viewer> (дата звернення: 19.11.2019).
25. Зозуля Е. В. Хореография как средство эстетического воспитания младших школьников. URL: <https://docplayer.ru/33186831-Horeografiya-kak-sredstvo-esteticheskogo-vospitaniya-mladshih-shkolnikov.html> (дата звернення: 12.01.2019).
26. Ивановский Н. Бальный танец XVI-XIX веков : учеб. пособие. М. : Музыка, 1978. 256 с.
27. Касьянова О. В. Особливості драматургії бальної хореографії в театральному і естрадному мистецтві // Тенденції і перспективи розвитку світового хореографічного мистецтва : матеріали II Всеукр. наук.-практ. конф., 6–7 груд. 2010 р. / М-во освіти, науки, молоді і спорту України, Полтав. нац. пед. ун-т ім. В. Г. Короленка, Харків. держ. акад. культури [та ін.]. Полтава, 2011. С. 20–25.
28. Колногузенко Б. М. Хореографічна композиція : [метод. посіб. з курсу «Мистецтво балетмейстера»] / М-во культури України, Харків. держ. акад. культури, Харків. обл. осередок Нац. хореогр. Спілки України. Харків : ХДАК, 2018. 207 с.
29. Колногузенко Б. М., Макарова І. І. Сучасний танець та методика його викладання : конспект лекцій для студентів хореогр. від-нь мистец. та пед. вищ. навч. закл. II-IV рівня акредитації / М-во культури України, Харків. держ. акад. культури, Харків. обл. осередок Нац. хореогр. спілки України. Харків : Слово, 2015. 136 с.
30. Корсакова И. А. Онтологические характеристики музыки в структуре мироздания // Известия Самарского научного центра Российской академии наук. 2012. Т. 14. № 2–3. С. 826–831.
31. Красовская В. Статьи о балете. Л. : Искусство. Ленингр. отд-ние, 1967. 30 с.

32. Кузовникова Т. Б. Конкурсный европейский бальный танец : учеб. пособие. Барнаул : Изд-во Алт. гос. акад. культуры и искусств. 2012. 168 с.
33. Культурология. XX век : словарь. СПб. : Универ. книга, 1997. 630с.
34. Кустова Н. Н. Хореография как средство художественного и эстетического воспитания. URL: <http://old.ipkpr.ru/index.php/pedagogicheskij-vestnik-eao/item/1216-khoreografiya-kak-sredstvo-khudozhestvennogo-i-esteticheskogo-vospitaniya> (дата звернения: 12.01.2019).
35. Медушевский В. В. Духовно-нравственный анализ музыки. Глава 4. Стилъ и стилевой анализ. URL: <http://www.portal-slovo.ru/art/35815.php> (дата звернения: 12.11.2019).
36. Немировская И. А. Феномен детства в творчестве отечественных композиторов второй половины XIX – первой половины XX веков : автореф. дисс. ... д-ра. искусствоведения. Магнитогорск, 2011. 48 с.
37. Нечаева Н. Музыка XX века в современном образовательном процессе // Ярославский педагогический вестник. 2008, №1 (54). С. 99–102.
38. Пави П. Словарь театра. М. : Прогресс, 1991. 504 с.
39. Петровский Л. Г. Правила для благородных общественных танцев, изданные учителем танцеванья при Слободскоукраинской гимназии Людовиком Петровским. Харьков : Типография университета, 1825. 145 с.
40. Портнова Т. В. Балет в ряду пластических искусств : (проблемы синтеза и формы взаимодействия) : лекции / Рос. гос. акад. хореографии. М. : Фотохудожник, 1996. 165 с.
41. Прекрасный вальс. URL: <https://flymark.com.ua/News/Read/4> (дата звернения: 12.01.2019).
42. Симонов П. В. Эмоциональный мозг. Физиология. Нейроанатомия. Психология эмоций. М. : Наука, 1981. 215 с.
43. Славина Е. В. Творчество Скрябина как эстетико-философский проект «Русского культурного ренессанса» начала XX века : монография. М. : РГСУ, 2010. 173 с.

44. Смоляницкий М. Постмодернизм — это реализм // Моск. наблюдатель. 1993. №10. С. 19–20.
45. Сохор А. Теория музыкальных жанров. Задачи и перспективы // Теоретические проблемы музыкальных форм и жанров. М., 1971. С. 292–310.
46. 140 знаменитых балетных либретто / сост. К. Антонова и Л. Серебрякова. Челябинск : Урал ЛТД, 2001. 716 с.
47. Тракалюк Т. А. Национальный университет физического воспитания и спорта Украины Становление и развитие спортивного танца в мире // Наук. часоп. Нац. пед. ун-ту ім. М. П. Драгоманова. Серія 15 : Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт), 2014. Вип. 9 (50). С. 144–148.
48. Цебенко І. В. Балетмейстерське мистецтво // Енциклопедія Сучасної України / НАН України, Наук. т-во ім. Шевченка, Ін-т енциклопед. дослідж. НАН України. Київ, 2003. Т. 2. : Б – Бію. С. 149.
49. Чепалов А. Хореология как научная дисциплина // Социальные, экономические и культурные проблемы устойчивого развития современной России : материалы междунар. науч.-практ. конф., 23–24 марта 2005 г. / Междунар. Славян. акад. Зап.-Сиб. отд-ние. Новосибирск, 2005. Ч. 1. С. 170–181.
50. Шабаліна О. М. Актуальні проблеми створення термінології хореографічної лексики сучасного танцю // Мистецька освіта в Україні : традиції, сучасність, перспективи : зб. тез за матеріалами III всеукр. наук.-практ. конф. Луганськ, 2005. С. 284–286.
51. Шабаліна О. М. Використання емоційної сутності особистості у формуванні образу «Я» в сучасному хореографічному мистецтві // Проблеми сучасності: культура, мистецтво, педагогіка : зб. наук. пр. Харків ; Луганськ, 2005. С. 353–360.
52. Шабаліна О. М. Значення інноваційних засобів для розвитку творчого мислення балетмейстера // Методичні особливості формування професійних

якостей студентів : зб. наук. пр. Харків, 2004. С. 250–259.

53. Шабаліна О. М. Пластичність. Мова. Тіло. : монографія / Олена Миколаївна Шабаліна; М-во культури України, Харків. держ. акад. культури. – Київ. ФО-П Поліщук О.В., 2017. – 194 с.

54. Энциклопедия литературных произведений / сост. С. Стахорский. М. : Вагриус, 1998. 654 с.

55. Eggenburg и Колесо Истории Хальштатт. Заметки о венском вальсе. URL: http://austriaforyou.ru/interesting_facts/vienne-valse/ (дата звернення: 12.01.2019).

56. Hearn J. A Technique of Advanced Latin-American Figures. Geoffrey & Diana Hearn, 2010. 171 p.

57. Laird W. The Laird Technique of Latin Dancing. The Commemorative Edition. Bright on : International Dance Publications, 2003. 216 p.55

58. Larner G. Maurice Ravel. London: Phaidon, 1996. 121 p.

59. Mawer D. Musical objects and machines // The Cambridge Companion to Ravel. Cambridge, 2000. P. 47–70.

60. Mayer-Karakis B. Ballroom Ikons. Dusseldorf : Dancesport Publishing, 2009. 295 p.

61. Nichols R. Ravel. New Haven ; London : Yale University Press, 2011.

62. Orenstein A. Ravel, man and musician. New York, Columbia University Press, 1975.

63. Piaget J. The moral judgement of the child. London : Routledge and Regan Paul, 1932. 302 p.

64. Richardson P. J. S. A History of English Ballroom Dancing. London : Herbert Jenkins, 1945. 167 p.

Образ Леді XIX ст.

Додаток 1

Додаток 2

Додаток 3

Образ Леді ХХст..

Додаток 4

Додаток 5

Додаток 6

Образ Леді ХХІст..

Додаток 7

Додаток 8

Додаток 9

Образ Джентльмена XIX ст.

Додаток 10

Додаток 11**Додаток 12**

Образ Джентльмена XX ст.

Додаток 13

Додаток 14

Додаток 15

Образ денді XXI ст.

Додаток 16

Додаток 17

Додаток 18

Складний та вишуканий фрак

с

Додаток 19

Додаток 20

Непідвладна часу вишукана колекція *Oblique* (в перекладі з французької - похила лінія) була створена Крістіаном Діором для показу осінь-зима 1950-1951 і вивела на подіум абсолютно новий асиметричний силует. "Сам вираз - похила лінія - говорить про преклоніння перед гідністю і силою духу", говорив кутюр'є в одному з присвячених колекції прес-релізів. Черпаючи натхнення в новаторських ідеях про елегантність, Кім Джонс запропонував для чоловічого гардероба силует *Tailleur Oblique*, є свідченням неперевершеної майстерності Dior в області сучасного тейлорінга.